

אל המרחק.

(רשימה).

מבלי שישאיר אחריו רושם כל שהוא נפטר הוא מעיירתו באחד הערבים השקטים. איש לא הרגיש בצאתו, כשם שלא הרגישו גם בקיומו במשך שנות ימי עלומיו, שעברו עליו בעיירה.

יצא הוא עם דמדומי ערב. רק הוא ומקלו בידו. ובעברו ברחובות השקטים נראה בתוך האפלולית ברמות סילוואט חי, המתנועע לעינם איוו מטרת־סתר בעולם... הוא צעד צעדים מדודים, כשמשקלו העבה התנפנף לרגעים לפניו, כמרמז לדברי־מה, החבוי בתוך סתרי־המרחק...

הוא נתקל באחדים מהעוברים והשבים, שמהרו למעונם למנוחת ליל ונטו מפניו סתוך הטון חשאי של רוגזה. אך הוא לא שם לב להם וצעד לו ישר, כאילו היתה דרך סלולה לפניו... מקלו הוסיף להתנפנף לפניו ורמז אל המרחק הטמיר, האלם... המרחק. חי כמה מקסים הוא אותו המרחק החבוי!..

הוא עבר רחובות אחדים בלי הפסק עד שהגיע לקרן רחוב צר. כאן עמד רגע והסתכל בעלמה, כאילו נמלך בעצמו, אם לעבור דרך סמטה מרופשה זו...

הוא נטה הצדה, אך מיד נשאר עומד כמסומר במקומו. כאן בתוך סמטה זו עברה עליו תקופה שלמה בחייו. כאן היה החדר, הרבי, החברים... דרי צלליהם של אלו מתמתחים עתה לעיניו והוא עומד ומסתכל בהם ביראת־הכבוד. מקלו נעוץ בקרקע מבלי לזוז, כאילו הרגיש גם הוא בקדושת הרגע...

האפלולית מתנכרת. ובמדה זו תתבלט לעיניו הסמטה עם כל מה שיש בה: אותה סמטה שהיתה. ורק הבצה הגדולה, ששם הרחק קצת, באמצע הדרך נתמלאה עפר והוצעה זרדים, זכר למאורע בקירו של אחד השרים הגדולים בעיירה זו...

ונדמה לו, כי על פני כל הסמטה, על בתיה הנמוכים עם גנותיהם המעובשים והשבורים למחצה, על גדרותיה ואפילו על פני הבצה, בינות לזרדים, מרחפת נשמתו הוא. מרפרפת היותו הילדותית...

וגעגועים הזקים התעוררו בלבו בשעה זו לסמטה ולרפשה, לרבו ולחדרו ואפילו לאותה הפנה בחצר רבו, ששם היה מתבודד ומתנדל לפרקים מיתר חבריו...

אך מאחרי הסמטה, שם הלאה, מתפשט ומתרחב המרחק המזהיר!

ומקלו נעקר בחזקה מתוך הקרקע ושוב התרוטם לפניו...

– תך, תך, תך! ..

הרכבת עפה על כנפי העשן השהור.

הוא עומד על הפלטיה. לפניו עוברים במהירות עמודי – המלגרה זה אחר זה, מכריקים בתוך החשכה ונראים בעיניו כמבשרים אלמים את קרבת המרחק, שהוא שואף אליה... אילנות, שרק זה עתה התלכשו עליהם, חולפים עוברים עליו מתוך הרכבת-ראש מהירה כלות אושת ברכה: דרך צלחה!.. ושם הרחק מתחת לאופק – מתנועע העולם כולו תנועה אמית-ענקית מאחור לפניו; חותה לכאורה גם הוא אל אותו המרחק המטד... – תך, תך, תך! .. הוא נשא בכה הלאה, הלאה. אך מה הוא המשא הכבד,

הגנר ונסחב אחריו?

זהו סבל-יושנה של כמה דורות, צורה בצורה עברו הוא...

הסמטה! גם הסמטה וזחלת אחריו, הסמטה עם כל הרפיש שבה...

והנה בתוך רפיש זה תחוב הבית, שבו בלה את מבודד ימיו. ובית זה מתנועעים בו

צללים, צללי אדם שיש בינם ובינו יחסי-קרבה מוחשית, יחסי משפחה...

והענינים הם עניני-סמטה, ענינים קטנונים, מעשי-יוזם, שגון אחד וצבע אחד להם...

– פעומים! ..

הוא ירק מלא פיהו. הריקה נצנצה בחשכה במהירות חזק, נהדפה לאחור ונעלמה

מתחת הגלגלים... רגש של בוז ושאת נפש תקפדו. הוא הפנה את ראשו אל עבר

המרחק המקסים; אך מטר גצים נתך מענן העשן, שנדהף בכה הרוח מארובת הקטרה... הוא נאלץ להסב את פניו שוב לאחור...

– אדה! – קרא הוא כחמת רוחו – מאחור: רפיש, עפוש ומלפנים – עתה ענן עשן

ונצים מעורי עינים. ואי הם החיים, החיים אימו? ..

שריקת הקטר עוררתהו פתאום מתהום מחשבותיו. עד מהרה התיצבה הרכבת ותעמוד,

לפני אחת התחנות הקטנות. ראש התחנה יצא עם כובעו האדום לקדם את ביאת הרכבת.

כשפנס התנועע בידו לכאן ולכאן, פנים ואחור. על פני הרחבה שומטו איזה בני אדם שהיו

בעיניו כאותם הצללים עצמם, שהשאירם שם מאחוריו, עם אותן התביעות והשאיות.

כביכול. ורק שאלו העמדו כאן לאורך המסלה לשם עסק הרכבת...

שוב קול שקשוק האופנים... והוא אינו סר מהפלטיה...

והגצים מעופפים בלי הרף, נדחפים לאחור... ושם, לזוה בחשכה, ישנה עכשיו

ערתו מבלי שתרגיש בחסרונו, הוא! ..

ואולם מתי, לכשתקיץ, יורגש באחד מבתיה חסרונו. נפשות אחרות תצמיענה, תאבלנה,

ולא צירימוניה יבשה לבד יהיה האבל הזה, כי אם התגלות הנפש כמלוא עמקיה

כמלוא מובנה...

אל המרחק

אני חזר להם – דהרה הוא – והנה הם מראים אותות חיים, חיים מתוך צער...
אשונה נא אליהם ושוב יבוא רגע של חיים אמתיים. חיים מתוך שמחה...
רק רגע, רק דק נמשכים החיים וכל השאר הוא זוף, אונאה...
ברכות קבועות, תפלות מן המוכן, פזמונים מקובלים, מעשים טובים לשם עולם
הבא, קינות לשם קיום מצות אכלות, חגים כמצווה...
והוא רצה תמיד לחג רק אז, כשלבנו הגג בו, לא לנהוג אכלות, כי אם להתאבל
זלצטער ממש. – לברך רק אז, כשהברכה מתפרצת מאליה מתוך עמקי-הלב כלבת-
אש מתוך הרגעש, להתפלל רק אז, כשזעזועי-תפלה מניעים את כל מורשי – לבנו,
להתפלל תפלה שאינה רק בטוי מלים מקובלות, כי אם רקמה יפה של רגשים נעלים
דוממים, זכים, נהדרים...

ויבנה מחברת האדם ויתבודד בשדות, ביערים, בין שבלי הקמה, על הפי הפלגים...
ויש שהיה תועה כך בכקשו ניצוצות של נשמה בלתי נכתמה ולקויה, של נפש
בלתי חנוטה ומצא אותן בקויה-שמש בשעת זריחה עם בוקר קיץ צנוע...
ופעם, כשעמד לבדו בשדה והסתכל כשמש השוקע בהדרו ואחר, כשהשמש הסתתרה,
והמדמונים התגברו ולעיניו התגלה מרחק עמוק אפלולי, התעוררה פתאום בלבו שאיפה עצומה,
כבירה למרחק זה, ששמה שואפת יום יום השמש ומסתתרה מעין הבריות...

תהגות הולפות זו אחר זו...

הכוכבים התרבו בשמים, ומצצים הם באלפי עינים על הארץ, קורצים ודומים לה,
כך ססודים שחקים עם הארץ בדמי-ליל...
הרכבת נתקעה פתאום לתוך יער עבות ותאבד בהשבת עלמה, אפס עד מהרה נגלתה
שוב על פני כנר פנוי.

רוח קרה נשבה בחוקה והררה אל תוך עצמותי: הוא הקשיב רחש ישל הצות ליל...
רגש של שעמום וליאות תקפה. הוא עזב לסוף את הפלטיה ונכנס אל תוך הרכבת.
הקרן היה מלא אנשים מפה אל פה. מהם שכנו סיוחים על הספסלים והאיצטבאות
מלמטה ולמעלה ומהם נלחצו זה אל זה והתנמנו מתוך ישיבה. הנרות, שהכבה בשני
עברי-הקרן, הפיצו אור קלוש בפנותיהם, וכאילו לא הודלקו מעיקרם, אלא כדי להבליש את
האפלולית שבתוך הקרן. נענעו הרכבת עם רעש האופנים נתערכו ונתלכדו לשיר עדיש מזור...
– ריה אדם! – קרא הוא ויכב פניו אל ההלון שבקרבתו, בהתאמצו בכל כחו
להבליג על גועלי-נפשו. אפס הליאות והעיפות הכשילו את כחו והוא הש ציך גופני עז
לשבת לפחות כדי לנח רגעים...

הוא פנה לצדדין אולי ימצא איזו פנה ולא מצא...

לפניו מתחת לאיצטבא דעליונה, השתרע על פני כל הספסל איש שפניו ורובו
שקעו באפלולית ורק קצות רגליו נודדו מתחת לשמיכה וקול נחרתו נשמע... על הספסל

שכנגדו חמפה שנה אשה ששכבה כאן בנס, בהשענה על צדה הלוצת שד, ופניה אל הכותל כלפי הינוק שנמנם ונרגע סמוך לחיקה... למרגלותיה של האשה נלחצו זה אל זה ישנים, שנרדמו מתוך ישיבה...

הוא צעד לאורך הקרון כולו. כל המקומות היו מלאים ומכל פנה נשמעו נחרות-ישנים. רק, הוא... הוא לבדו הגדו עומד כאן עד בין מחנה של ישנים... איזה רגש של צער עמוק תקפהו פתאום. זרם של גענועים והמלה שמה בו את חישי, בהביטו על בריות עלובות אלו, שנאחזו כאן במכמרת השנה, כרגים הנאחזים במצודה... כל אנחה וגניחה, בהתמלטו מתוך שנה מפי אחר הנרדמים, פלחו כחץ את לבו, וכל נחרה התרשמה עמוק, עמוק בנפשו בהדיקול יכבה. קורעת לב... וזרועותיו התחילו משתרבות. הגה הן נפתחות לרוחה, מוכנות להבק הביקה אחת גדולה את המין האנושי כולו...

חיים ברא אלחיים בארץ - הררר הוא - ושרף נתן לחיים, את האדם! מתנכלים החיים מן האדם, מתעשרים ממנו, והאדם נפסד מהם, נעשה נשדה ושפל על ידם... אוטללים... הוא העביר את עינו סביב לו ברהמים גדולים והתאנח. אחר הסתלק אל קצה הקרון, נשען אל דופן הספסל ושקע בהרהורים. ואולם כרגע נזכר במרחק, ושוב קם והסתלק לו אל החלון, כמבקש להסתתר מגופותיהם של בני האדם לכל יראם... הוא נלהץ יותר ויותר אל החלון והסתכל בו. אל המרחק! אל המרחק!

אפס נחרות הישנים משמיעות מאחוריו איזו מנגינה עצובה ונוגה, איזו טרגדיה עולמית, הקרובה כך לנפשו ולנשמתו!...

למחרת עם דמדומי ערב ראו אותו שב לעיירתו... ובאשון ליל, כשהעיררה היתה שקיעה בתדרמתה ואיש לא נראה בחוץ, שוטט הוא יחדי ברחובות, בדמות מלאך טוב, הסוכך בכנפיו על יגיעיכה... הוא נגש אל כל בית ובפנים מפיקות רחמים אין קץ שפך צקון לחשו, כאם רחמניה, המפללת לשלום תינוקה על יד עריסתו...

ועם דמדומי הבוקר, סמוך ליציאת העיררה, עמד וסקר סביבו סמירה חמימה של פרידה ואחר אהזו במקלו ויפסע לו פסיעות בטוהות, כאיש ההולך ישר אל מטרתו... ובמרה שנכר האור כן החיש את צעדיו. בני האדם מתדולים נעורים, עוד מעט ויופיעו בכללם!...

לסוף הגיע למחוז חפצו. רגע עמד והסתכל בראייהפלג ההווה, שהשתרע לרגליו, ואחר קרא: "הנה המרחק!... ויעלם..."